

הלכות ציצית ט"ו

מג

וכן נוהגין באלו הארצות^ט לעשות ציצית לבנים אפילו בכגורים צבועים ומשום שאמרו^י חז"ל^{יא} שנתעמף הקב"ה כש"ץ ובתוכו^{יב} לבושה כהלג. חוור ראוי לכל מדקדק במעשיו לעשות ג"כ הטלית קטן וגדול לבנים^{יג} כדי שיהיה יוצא לדברי הכל כשעשה הציצית לבנים:

י דיני כנפות הטלית וכו' כ"ג סעיפים:

א טלית שאין לה ד' כנפות פטורה מן הציצית^{יד} שנאמר^{טו} על ארבע כנפות כסותך יש לה יותר מד' כנפות חייבת שנאמר אשר תכסה בה והאי קרא יתירה הוא אלא לרבות בעלת ה' כנפות או יותר שהייתה ומה ראית לרבות בעלת ה' ולמעט בעלת ג' מרבה אני בעלת ה' שיש בכלל ה' ד' ומציא אני בעלת ג' שאין בכלל ג' ד':

ב והואיל ולא נתרבו בעלת ה' כנפות או יותר אלא מחמת שיש בהם ד' כנפות מכאן אהה למד שבעלת ה' כנפות או יותר א"צ להטיל ציצית לכל כנפות הטלית אלא לד' [מהם] כלכד^{טז} ואם עבר והטיל לחמש כנפות עבר על כל תוסיף^{יז}:

ג כשהוא מטיל לבעלת ה' או יותר^{יח} ישיל כד' כנפות המרוחקות זו מזו יותר משום שנאמר על ד' כנפות והמרוחקות זו מזו [הן יותר] ניכרים שהן כנפות^{יט}:

ד טלית שהיה לה ד' כנפות וחתך קרן אחד באלכסון ועשהו ב' כנפות^כ הרי נעשית בעלת ה' כנפות ונשארה בחיובה וה"ה אם חתך ב' קרנות באלכסון^{כא} הרי נעשית בעלת ו' כנפות:

ה אע"פ שהלכה שבעלת ה' כנפות או יותר חייבת מ"מ טוב ליהרר לכתחלה שלא לעשות כשום בנך יותר מד' כנפות^{כב} מפני שיש חולקין^{כג} ופותרין אותו מן הציצית:

ו מי שהגביה כנפות מליתו ותפר הכפלים^{כד} עד שנראה כאלו הכנפות מקוצעות בעיגול^{כה} ולא נשאר שם כנף^{כז} אע"כ לא נפטרה מציצית דכל כמה שלא החכם לגמרי מן הטלית מכלל העדיין הוא צריך להם וסופם לחזור לתהלתם ועדיין הם נחשבים מכלל הטלית והרי יש לה ד' כנפות וחייב להטיל ציצית על מקום כנף הראשון^{כז} אע"פ שהוא עכשיו תפור לבגד כיון שסופו לחזור לתחלתו ואם לא כפל הכנפות בעיגול רק כפלים

נט תרומת הדשן סי' מו. רמ"א ולבוש סעף ה.
ס ים של שלמה פ"ק דיבמות סי' ג. בשם תשובת ר' ישראל מברונא. כ"ח סופ"ס. כ"ז. עשרת זקנים ס"ק ה.
סא ר"ת ת, ב.
סב תניאל ג, מ.
סג ט"ז ס"ק ה. וראה גם לקמן סי' יח. וז"ל ותפשט המנהג לצבוע בקצה הטלית פסים שחורים לזכר התכלת. ראה בה ציצית הלכה למעשה ע' נד וש"ג. כפר הב"ד 400 ע' 33. קובץ הע"ב תקל"ב ע' 31. וראה רשימות דברים ע"ב ע' רח.
סימן י
א מנחות מג. ב. ובהם יח, ב. רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ג. מור ושורש ולבוש סעף א.
ב דברים כב, יב.
ג רמב"ם שם. רא"ש הלכות ציצית סי' ג.
ד ת"א ס"ק ב.

ה שו"ע שם. רמב"ם שם.
ו להם המדות הלכות ציצית ס"ק ג. מ"ז ס"ק ב. אל' וזאת ס"ק א.
ז רב שישא בריה דרב אדי מנחות ג. ב. ופרש"י שם. מור וש"ע ולבוש סעף ב.
ח ת"א ס"ק ג. עילת תמיד ס"ק ג. וראה מרדכי (ס' תתקמג) בשם תוספות שאנוין.
ט ת"א ס"ק א. עמרת זקנים ס"ק א. ב"ח.
י ספרי במדבר פוסקא קמו. ובהם שם. תהות מיטונות הל' ציצית פ"ג אות ב. בשם ר' אליעזר גנוזין (בספרי יראים סי' תא) ורבינו שנתח.
יא רב דימי מנחות שם (ע"פ פירוש"י שם לה, א. בלא"ה ועיקר). מור ושורש ולבוש סעף ג.
יב עילת תמיד ס"ק ב.
יג לבוש שם.
יד לבוש שם.

הלכות ציצית י

בענין שנשאר עדיין שם קרן על מקום הכפל מטיל הציצית על מקום הכפל¹⁰ כיון שיש בה תואר כנף:

ז מלבושים של עור פטורים מן הציצית¹¹ שנאמר¹² על כנפי בגדיהם ואין נקרא כגד אלא שנארג:

ח היה רוב הטלית מן העור ומיעוטה מן הבגד¹³ אף על פי שכנפיה הם ג"כ מהבגד פטורה. אבל אם רובה מן הבגד ומיעוטה מן העור אע"פ שכנפיה הם ג"כ מן העור חייבת לפי שהכל הולך אחר עיקר הבגד שנאמר¹⁴ אשר תכסה בה משמע שחייב ציצית תלוי באותו חלק מהבגד המכסה את עיקר הגוף¹⁵:

ט אם הטלית של עור ובגד תפור תחתיה פטורה¹⁶ אבל אם היא של בגד ועור תפור תחתיה חייבת לפי שהתחתון מפל לעיקר הבגד:

י היה בה שלש כנפות ועשה בה שלש ציצית ואחר כך עשה לה עור כנף רביעי ועשה גם בו ציצית¹⁷ הרי השלש ציצית הראשונים פסולים וצריך להתירם ולחזור ולהטיל בטלית¹⁸ לפי שמתחלה כשהטיל הג' ציצית בבגד היתה עשיתן בפסול שרדיין לא היתה הטלית מהחייבת בציצית כלל שהרי לא היה בה עדיין ד' כנפות ואע"פ שאח"כ עשה בה גם הכנף הר' מ"מ אין הג' ציצית הראשונים חוזרים להיות כשרים על ידי כך כיון שלא עשה בהם עצמן שום מעשה חדש להכשירן והתורה אמרה¹⁹ גדילים תעשה ולא מן העשוי כבר בפסול²⁰:

יא וכן הדין אם אפילו לא עשה בה אלא ציצית אחת²¹ או אפילו²² אם לא כרך אלא חוליא אחת²³ ואח"כ השלימה לד' כנפות ועשה בהן ציצית צריך להתיר החוליות²⁴ או הציצית שנעשה בפסול ולחזור ולהטילם בטלית:

יב אבל כל הציצית שנעשו בטלית אחר שכבר היתה בת ד' כנפות הרי הם כשרים²⁵ אע"פ שהיו תלויין בטלית בשעה שהיתה הטלית פסולה מהמת הציצית שנעשו בפסול מכל מקום לא נפסלו על ידי כך הציצית כיון שהן עצמן נעשו בכשרות:

יג מלת שהיתה ארוכה כשתים וכופלה לשתים ומתעמף בה²⁶ יש ואמרים²⁷ שמטילין לה ציצית כשהיא כפולה דהיינו ב' ציצית במקום הכפל²⁸ אחד מכאן ואחד מכאן משום דזה המקום נקרא כנף בשעת העטיפה²⁹ שהטלית היא כפולה וב' ציצית בקרנות הא' מן ראשי הטלית התלויין.

10 מ"א ס"ק ה' לבוש שם. וראה תוס' מנחות שם ר"ה
האי מאן דחייביה.
11 לבוש פסוף ד.
12 כמדברי מו. לה.
13 מנחות מ. ב. רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ה. רבינו מנחם
שם (הובא בש"ת נדה"ק סי' קמט. כ"י. כ"ט שם). מור
ושו"ע ולבוש פסוף ד' ומ"א ס"ק ה'.
14 דברים כב, יב.
15 ראה הקרי הלכות ח"ה יא, א.
16 מ"א שם.
17 מנחות שם. רמב"ם הלכות ציצית פ"א ה"ג. מור.
שו"ע ולבוש פסוף ה'.
18 הינו גם ההפלה בנפק וקשר הראשון, וע' לקמן סי' יא
מכ"נ שברביב. כשר כשנעשה בפסול הקשר הראשון
שלפני הרביעי.

כד דברים שם.
כה ראה גם לקמן ס"ד. סי' יא ספ"ו ומכ"נ. סי' מו ס"ד
וכ"ש.
כו מ"א ס"ק ג.
כז ב"י ס"ו י"א.
כח ולקמן סי' יא מכ"נ "ואחר שקשר החוליא קשר אפי'
קשר אחד". וראה מ"מ וציננים.
כט בבת"י: החוליא.
ל מ"א שם.
לא רש"י מנחות ט"א, א ר"ה מלת כפולה.
לב תנא קמא מנחות שם. מור ברע"ה הרא"ש הלכות ציצית
סי' ה. רמ"א מעוף ו בשם יש ואמרים. וראה יד שאלו.
לג רש"י שם ר"ה אפשיט.
לד ראה מנחה יוסף ע' ג.

הלכות ציצית י

מה

ויש אומרים¹⁰¹ שצריך להטיל הציצית במקום הנקרא כנף כשהמלית היא פשוטה שהרי סתמא עשויה להתפשט¹⁰² וכמופשטת דמי כיון שלא תפרה לכן לא יטיל הב' ציצית במקום הכפל משום דכשתתפשט המלית יהיו הציצית באמצע המלית¹⁰³ אלא יטיל בד' קרנותיה הפשוטים¹⁰⁴.

ומאחר שלא נתברר לנו הלכה כדברי מי לכן יזהר כל אדם שלא להתלבש כלל במלית כפולה¹⁰⁵ אלא א"כ תפרה אחר שכפלה¹⁰⁶

ואפילו לא תפרה אלא מרוח אחת¹⁰⁷ מ"מ כיון שאינה יכולה להתפשט עוד מכפילתה¹⁰⁸ לכן לדברי הכל ממילין לה ב' ציצית במקום הכפל שהוא המקום הנקרא כנף כשהמלית כפולה:

יד מלית שהטיל לה ב' ציצית בכנף א' הרי זו פסולה¹⁰⁹ שהרי עבר על כל תוסף ואם חתך ציצית א' מהם¹¹⁰ אפילו חתך את הראשונה והניח את השניה הרי היא כשרה¹¹¹.

ואע"פ שעשויה השניה היתה בפיסול שהרי בעשייתה עבר על כל תוסף וכשתחך הראשונה לא עשה שום מעשה בהשניה שהרי היתה כבר עשויה והתורה אמרה גדילים תעשה ולא מן העשוי כבר בפיסול¹¹² אפ"ה השניה כשרה משום דמה שהטיל השניה בעוד שהראשונה תלויה במלית כיון שיש איסור דבל תוסיף בעשייה זו לכן אין עשייה זו נחשבת כלום וכאלו לא עשה כלל דמיו¹¹³ ואח"כ כשהחך את הראשונה ומכשיר את המלית בהשניה חשיב יותר למעשה ונחשב לו אז התיבת הראשונה כאלו עושה השניה ואין כאן תעשה ולא מן העשוי כבר שהרי לא היתה עשויה עדיין כיון שעשייתה היתה באיסור אז זו נחשבת עשייה כלל ועכשיו הוא שעושה אותה כמה שחורך הראשונה:

מזו וכן הדין אם הטיל ה' ציצית במלית שיש בה ה' כנפות¹¹⁴ ואח"כ חתך אחד מהן בין שחתך א' מהארבע ציצית שהטיל בתחלה בין שחתך את ציצית החמישית שהטיל באחרונה הרי המלית כשרה מן הטעם שנתבאר:

מזו מלבושים שהם סתומים למעלה ופתוחים למטה ויש להם ר' כנפות¹¹⁵ כגון אלו המלבושים שפותחים אותם למטה משני צדדיהן אם רובם פתוח חייבים בציצית ואם רובם סתום ה"ז כאלו היה כולה סתום¹¹⁶ ואין זה נקרא כנף ולכך הם פטורים מן הציצית

ואם הציה פתוח והציה סתום ממילין אותו להומרא והייבום בציצית¹¹⁷ אבל אין מברכין עליו¹¹⁸ דספק ברכות להקל ואין יוצאין בו בשבת¹¹⁹ דשמא פטור מן הציצית¹²⁰ והרי הם כמשאוי ואפילו לכרמלית שאין בו אלא איסור דרבנן אין יוצאין בו¹²¹ ולא אמרו ספק

לה ר' שמעון שם. רמב"ם הל' ציצית פ"א ה"ז. כ"י. שו"ע ורמ"א סעף ו.

לו לבוש סעף ו. וראה כ"י.

לו לבוש שם. רש"י שם ר"ה ורבי שמעון.

לח ספר המאורות הלכות ציצית. כ"י. רמ"א שם.

לט מ"א סק"י.

מ מנחות שם. רמב"ם שם. שו"ע שם. מ"א שם.

מא רמב"ם שם. שו"ע שם.

מב לבוש שם.

מג מנחות מ. ב. שו"ע ולבוש סעף ו.

מד רש"י שם ר"ה המל' לבוש שם.

מה מור בשם הרא"ש הלכות ציצית ס' יט. לבוש שם.

מ"א ס"ק מ.

מו כולעיל ס"י ושי"י.

מז רש"י שם ר"ה אמר רבא. תוס' שם ר"ה בכל תוסף.

לבוש שם.

מח מ"א ס"ק ב ושי"י ס"ק ו.

מט שו"ע ולבוש סעף ו.

נ לבוש שם. וראה מהנה יקפ"ע קבב.

נא שו"ע שם.

נב לבוש שם. מ"א ס"ק יא.

נג שו"ע שם. וראה לקמן ס' יז.

נד עולת תמיד ס"ק ה.

נה מ"א שם.

הלכות ציצית י

מו

דבריהם להקל אלא כשכבר נעשה הספק איסור¹¹ אבל אסור לעשות ספק איסור דרבנן לכתחלה:

יז מלבושים שהם פתוחים למטה משני צדדיהם¹² כגון טליתות קטנים שלנו אם רובם פתוח והוא רוצה לפטור מציצית על ידי שיקבע בו רצועה המהכרת ב' כנפי המלבושים מחציו ולמטה כדי שיהיה רובו סתום ויפטר מן הציצית צריך שיוהר שיקבע את הרצועה למטה מן החגור דוקא כדי שיהא רוב הסתום רוב הנראה לעינים דאל"כ יהיה אסור מפני מראית עין ודוקא כשיקבע רצועה המהכרת אבל אם קובע הקרסים המהכרים ב' כנפי המלבוש¹³ אפילו אם קובע אותן למטה מן החגור אין מועיל כלום ליפטר מן הציצית כיון שהוא יכול לפתוח את הקרסים בקל אין זה חשוב חיבור כלל אם לא שהקרסים נכפפות מאד בענין שאי אפשר לפותחן אלא ע"י מעשה אוי הן חשובין חיבור ומועילין לפטור מן הציצית אם הם קבועין מהחגור ולמטה:

יח ולכן צריך לזהר בטליתות קטנים שלנו שמטילין בהם ציצית¹⁴ שיהיה רובו פתוח משני צדדיו רוב הנראה לעינים. וגם יזהר שלא לקבוע בו קרסים למטה מן החגור ואפילו אם הוא למעלה מן חציו כגון שהטלית קטן ארוך מאד מ"מ אסור מפני מראית העין ואפילו אם אין הקרסים נכפפים מאד כאופן שאפשר לפתחם בנקל אפ"ה אסור מפני מראית העין¹⁵:

יט כנפות הטלית שמטילין בהם ציצית צריך להיות מרובעים דוקא ולא עגולים¹⁶ שאין עיגול נקרא כנף¹⁷:

כ מצנפת¹⁸ אף על פי שיש לה ד' כנפות פטורה שנאמר כסותך אשר הכסה בה פרט למצנפת שאינה עשויה לכסות את הגוף אלא את הראש בלבד ואפילו מצנפת שבארצות המערב ששני ראשי המצנפת מושלכים על כתיפם וגופם אף על פי שמתכסה בה ראש[ו] ורוב[ו] פטורה כיון שעיקרה לכסות הראש עשויה:

כא סדר שנותנין על צוואר במלכות ארץ ישראל¹⁹ שנקרא בלשון ערב"י שיד"ה פטור מן הציצית אע"פ שיש בו שיעור טלית שיתבאר לקמן סימן מ"ז²⁰ ואע"פ שנתנה בו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים²¹ מ"מ כיון שעיקר הנחתם אינה להנאת כיוסו אלא להשתמש בהם²² לצרור בהם מעות ולקנח הזיעה לא מקרי כסות כלל:

כב מלבושים של גלילות אשכנז וספרד שהם פתוחים מלפניהם למעלה ומלמטה ויש להם ד' כנפות ב' מלמעלה וב' מלמטה פטורים מן הציצית²³ מפני שעיקר מצות ציצית הוא שיהיה ב' ציצית לפניו וב' ציצית לאחוריו כמו שנתבאר בסימן ח' ע. אבל באלו המלבושים שכל הד' כנפות הם מלפניו ואי אפשר ללבושם בענין אחר יש לומר שלא

10 שוריע ולבוש סעף י.
11 שוריע סעף יא.
12 שהוא לשון חזק ע"ש שמהוקין בו בדיהם (ב"י).
13 ס"א.
14 ב"י.
15 ב"י.
16 מ"א ס"ק יג.
17 רמ"א סעף יב ופ"א ס"ק יג.
18 ע סעף י"ד.

19 שבת לז, ב. ביצה ג, ב. וראה לקמן סי' תפ"ב.
20 שוריע סעף ה. ש"ת מרד"ק שורש קכט.
21 ח"א ס"ק יב.
22 רבנו סעף ח. ובסדרו רש"י ציצית ב' להיות פתוח לגמרי מבי צדדיו כו ואין צריך לומר שלא לעשות בתי זרועות ושי"ג.
23 ח"א שם.
24 שוריע סעף ז.
25 לבוש סעף ז.

הלכות ציצית י"א

מז

חיבה אותן התורה כלל ולכן נהגו להקל. אבל כל ירא שמים יחמיר לעצמו לעשות קרן אחת עגולה כדי שלא יהיה לו ד' כנפות מרובעים^א:

בג מלבושים שקרוין רא"ק^ב שמחובר למעלה חתיכת בגד מרובעת ומונחת על כתיפו מאחוריו שקרוין קאלנע"ר פטורין מן הציצית שהרי לצד מעלה אין לו כנפות רק כנפות הקאלנע"ר [המנוחים מאחוריו ואין זה כנפות הואיל ואין ב' הקרנות שמאחוריו מכוונות כנגד הכנפות שמלפניו ולכן אין נקראים כנפות כלל מפני שאינן קצה הבגד והרי זה דומה להתופר ב' כנפות באמצע הבגד^ג שבודאי אינו צריך להטיל שם ציצית מפני שאין זה כנף האמור בתורה:

י"א דיני חומי הציצית ובו ל"ה סעיפים:

א מצות ציצית בזמן שהיה תכלת מצוי היה מצותה שיקח ב' חוטין צבועין [בצבע] הנקרא תכלת וב' חוטין שאינן צבועין הנקראים חומי לבן^א מפני שאין אנו מצווים לצבוען ממילא נשארים כלבנותם^ב

ועכשו שאין לנו תכלת צריך ליקח ב' חומי לבן במקום ב' חומי תכלת^ג מפני שאין ציצית פחות מד' חוטין שנאמר^ד גדילים תעשה לך ואין גדיל פחות מב' חוטין^ה שגודלן זה על גב זה וכשהוא אומר גדילים הרי כאן ארבע ואם הוסיף אפילו חוט א' על הד' חוטין הרי עבר על כל תוספתו ולכן אותה הציצית שהוסיף בה החוט היא פסולה עד שיסיר חוט א' ממנה עיין סי' י"ד^ו:

ב חומי הציצית צריכין שזיהה^ז שנאמר^ח פתול תכלת שיהיה מווי ושזור כעין פתילה ומה תכלת מווי ושזור אף לבן כן שהרי הוקשו זה לזה שנאמר^ט גדילים תעשה וגי':

ג וצריכים שיהיו מוויין ושזורין לשם ציצית דוקא^י דהיינו שיאמר בתחלת המווייה והשזורה שהוא עושה כן לשם ציצית^{יא} או שיאמר לאשה מווי לי ציצית למלית^{יב} שנאמר תעשה לך לשם חותכת^{יג} ואם לא היו מוויין לשמן^{יד} או שלא היו שזורין לשמן^{טו} פסולין.

ויש בעלי נפש שמחמירין על עצמן^{טז} אפילו בניפיץ הצמר^{יז} אבל אין נוהגין כן^{יח}:

ד מוון נכרי^{יט} או ששור אפילו ישראל עומד על גביו ואומר לו שיעשה לשם ציצית

עא וכה בסדר ה"ה מלבושים.

עב דרכי משה. הובא במ"א שם.

עג לבוש סעף. וראה צין אלקיור ח"ו מוס"א.

סימן יא

א רש"י ותוס' נגזרת לה. א"ר"ה התכלת. טור.

ב דתנ"ס הלכות ציצית ס"א ה"א.

ג מ"א ס"ק יב. וראה רא"ש הל' ציצית סי' ג. תוס' שם. שו"ע סעף יב. וראה שם ס"ד.

ד דברים כב, יב.

ה רש"י נגזרת לטב. ב.

ו שו"ע שם. שו"ת רשב"א ח"א סי' תפח וסי' תשכח. וראה במ"ק סי' קענ.

ז סעף יד.

ח ספרי במדבר (פיסקא קמז). שו"ע סעף ב. ומ"ו ס"ק ב. וראה גם לקמן סי' יב. ועי' שו"ת צ"צ חו"ד סי' שג.

ט במדבר מו, לה.

^א דברים שם.

יא שו"ע סעיפים א"ב.

יב ולענין מחשבה עי' שו"ת צ"צ הא"ח סי' ב. אות ד, ובאה"ע סי' רפח. אות ג. ולענין תפילין ראה לקמן סי'

יג ס"א. ולענין ציצית מכונת ראה א"ח סי' ע"ב. ח"ו עי' ר"ן ועי' רצ"ח ח"ג עי' רצ"ח ח"ג עי' תכ.

יד ראה שו"ת צ"צ הא"ח שם, שהוא מפקעם שומע כענה. ובספרי: צריך להחזיר לשם העשות ציצית שתנאי

כפיה כפירוש בתחילת המווייה שהוא עושה כן לשם ציצית וכן בהתחלת השזורה.

טו מוכח מ' א. לבוש סעף א.

טז שו"ע סעף א.

טז מ"א ס"ק ג. וראה הקרי הלכות ח"ה עי' ע"ג.

יז דרכי משה בשם אגו"ק (הל' ציצית סי' כג).

יח בכת"י: יהיה לשם ציצית דוקא.

יט רמ"א סעף א. לבוש סעף ג.

כ שו"ע סעף ב. ולענין תפילין ראה לקמן סי' לב ס"ב.